

հիմարագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2
 (բացի կիրակի և տօն օրերէն)։
 —
 Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լիզով
 —
 Յայտարարութիւնները համար վճարում են
 իւրաքանչիւր տողաւանդին 10—20 կօպ.
 —
 Տպարանի տ էլէֆօն № 87.

This image shows a blank, aged, cream-colored page, likely an endpaper or flyleaf of a book. The paper has a slightly textured appearance with some faint horizontal lines and minor discoloration or foxing, characteristic of old paper. There is no text or other markings on the page.

բուժանոցներով, լրագրական թղթատարներով ամեն օր զանգվածներով էր նրա մասին, հասարակական լարված արամադրութիւնը չէր առանցնելու համար:

Յայտարարված էր, որ դատանի պէտք է մասնակցեն Վրացի հասարակական գործիչները, փաստաբաններ և այլն, և անա հասարակութեան արտաքին սպասած զգաւոր կայացաւ երկէ կրեկոնան:

Այդպէս աղմուկից, շփոթի ու թնդիւնից, հազարաւոր թուղթերով լի տալիս մի այնպիսի ծիծաղելի, գաւազնական դատ ներկայացրեց մեզ Կուլտուրական Միութեան գեղարուեստական սեկցիան, որ հանդիսականներէ մէկը միանգամայն իրաւայի կերպով նկատեց:

Դրաման վերջացաւ Վոլոդիլովի: Դատախազն էր Եր. Պալեան, պաշտպաններ՝ Յակոբեան և Տէր-Գեորգեան, մեղադրողներ՝ Ստեփանեան և Սեֆարեան: Թէ ովքեր էին նախագահն ու դատաւորները՝ այդ խնամալու անգամ կարիք չէր կայ, որովհետեւ ներանը միայն հանդիսատեսներէ դէր էին կատարում և այն էլ չափազանց սառը հանդիսատեսներ:

Եր. Պալեանը բառական աշոյ տարաւ դատախազի դերը, սկսելով այն բանից, թէ պիտի դրաման է, արդեօք, թէ ոչ և վերջացրեցով պիտի երկու գլխաւոր հերոսներէ՝ արեգայի ու վանահօր անգլերէ զննաբանութեամբ:

Կանգ առնել Պալեանի ասածներէ վրա աւելորդ եմ համարում. կանոն միայն, որ նրա ասածները շատ ու շատ անհրաժեշտ էր ճշմարտութիւններէ հետո՝ նորոգելու նաեւ անպատկերելիներէն էին պարունակում և, իմ կարծիքով, հենց զլրատող առարկութիւնը նրա մէջ է կայանում, որ թէ դատախազն ու մեղադրողները և թէ պաշտպանները ճշմունտ էին ապացուցել կամ հերքել այն, ինչ որ, ըստ այն, հեղուկ ժողովրդական անգամ չէ ունեցել ասելու: Եւ այդ բանը առաջ է դրւում, իմ կարծիքով, այն հասարակ հանգամանքից, որ որքան եւ կարողացել եմ նկատել, շատ լուրջ հետեւելով պիտի մասին մինչև այժմ եղած բոլոր քննադատութիւններէ բոլորին էլ, թէ պիտի պաշտպանները և թէ մեղադրողները մի զարմանալի համեմատելի յատկութեամբ ժխտում են պիտի պատմական իրենց և օրինակ են նրա մէջ ինչ-որ նոր փոփոխական մտքեր ու զգացմաններ: Եւ հենց այստեղ է, որ սկսում է պիտի իսկական մտքը չը հասկանալու արագեղանք:

Հեղինակը շատ պարզ ու կոնկրետ կերպով յայտնում է, որ պիտի պատմական է իր հազարամյակ մը մեղմ առաջ խաղերով և ամեն մի զննադատ էլ անպայման այդ պէտք է աշխատում ունենայ: Այսպէս դուրս էր գալ այն, որ մենք մի լայնութեամբ, մի լայնութեամբ, նորոգելու իրաւունք կունենանք քննադատելու ժամանակակից կարգերի ու հասկացողութիւնների անհանգիստ. իսկ այդ միայն ծիծաղելի էր լինի:

Անցնելով մեղադրողներին պէտք է ասել, որ նրանցից մէկը՝ Ստեփանեանը շատ քիչ բան աւելացրեց Պալեանի ասածներին և ճշմունտ էր պիտի քննադատող սօցիոլոգիական տեսակետից, իսկ Սեֆարեանի ասածը չը կարողացանք հասկանալ:

Պաշտպան Յակոբեանը միայն աշխատում էր հերքել Պալեանի ասածները և ապացուցել, որ Յանթի հերոսները Երվանդ միանգամայն ճշգրիտ են և պիտի կարելի է դասել համաշխարհային երկերի շարքը: Իսկ Տէր-Գեորգեանը պաշտպանում էր արեգայի տիպը:

Դատախազի, մեղադրողների և պաշտպանների ճանքերից յետոյ երբեմնակեանքայնացողները, որոնք, ի դէպ, սառած, շատ քիչ ուղարկութիւն էին դարձնում շատ ճանքերի վրա՝ շարունակ ներս ու դուրս անելով, առանձնացան և դուրս բերին հեռանկար ինքնատիպ որոշումներ:

Չը կամենալով ճնշում գործ զննի հասարակական մտքի վրա՝ դատաւորները, լսելով մեղադրողներին ու պաշտպաններին ճանքերը, որոնցից հասարակութեանը թողնել իր խղճն ու դատաւորութեան կարծիքին...

Եւ իսկ օր Վոլոդիլովի վերջացաւ դրաման:

Հասարակութիւնը շատ կար, որը հեռացաւ թատրոնից միանգամայն զգուշ տպաւորութեան առիկ:

Վաղարշապէս Թուսանան

Մ Ա Ս Ո Ւ Լ

Թիւրքական յայտնի գրող Վահան Թէքեան «Բիւզանդիկներ» մէջ ապոված երկու մեծ յօդուածներով «Ռուսահայերը իրենց տնիկի վրայ» վերնագրով առաջադիւրս մասին իր ստացած տպաւորութիւններն է նկարագրում:

Շեղանելով այն հանգամանքը, թէ անհրաժեշտ է թիւրքահայերի համար ճանաչել առաջադիւրս, հեղինակը գրում է.

Թիւրքահայերը, մենք չենք ճանաչում առաջադիւրս այնպէս, ինչպէս պէտք է, ոչ իսկ այնպիսի որչափ մէկ քանի հա-

րկան կամ հեռաւոր ազգեր կը ճանաչանք. անոնք ալ կարծեմ թէ մեզ լաւ չեն ճանաչար, և այսպէս կը ջարդեց սոցիալական ժամանակ իրարու անտեղեկակցութեան և իրարու համար ոչ մէկ օգտակարութիւն ներկայացնելով. միայն բացարձակ պարզաստեղծ մէջ իրարու վիճակով հետաքրքրուելով՝ այդ վիճակին կուզենք դարձան մը բերել, ինչ որ ապագային կը մնայ յաճախ և նորիսկ հակառակ արդիւնք կուտայ, նորին այն պատմաւոր ուր իրար լաւ չենք ճանաչար, այսինքն իրարու կարողութիւնն ու պէտքերը աղէկ չենք գիտնար:

Պէտք է վերջ գտնէ այս վիճակը, որ ցաւալի հետեւանքներ կուտայ, և պէտք է անոր լայնորէ փոխադարձ իրարմիջականացումն ունէր շրջան մը, որմէ կենսաբանական բարեկամեան օգուտները սպասել, առանց ցնցումի և աղմուկի, առանց արագորէն հեղ ազգային միջամտութեան: Այս նպատակաւ կատարած ամեն աշխատութիւն, որքան ալ պզտիկ, կը բաւէ որ հիմնաւոր ըլլայ ճշգրտութեան վրայ, զննաւորութեան և մաս պիտի կազմէ ներկայիս մեր ազգին մատուցանելի ամենակարգի ծառայութեան: Մեր կողմէն անա այս հաւատքն ունենալով է որ այս սինտակսերուն մէջ կուզենք քանի մը յարգարկան յօդուածներով պարզել այն դադարները, զոր անհայտ տարի կազմելու առիթն ունեցանք—եւ և հետեւին եկած մէկ-երկու բարեկամներ—երբ երկու ամիսի չափ մնացելու ուսումնական վրայ, զննաւորութեան իրենց քանի մը զգուշաւոր կկողմնենք, ինչպէս Բաղդու, Թիֆլիս, Էջմիածին և Երևան: Այս պատմական խնդրի մը՝ մեզ հոս անող և նորն պահուն ամենը զգուշացնող կաթողկոսական ընտրութեան խնդրին լարուցած կիրքերէն չվարձաւորով, ուղղակի յատկ տեսիլի անոր ներքին ինչ որ ժողովուրդին բնականոն կենսաբան ունէր ընդհանուր, ընտրելի անոր նկարագրի մը, չափաւոր յարգարկութեան աստիճանը: Այս փափաքով, մենք, Կողմանք մէջ մեր ոտը կ'դնենք օրին, ինքնինքնա պարտական համարեցինք, իբրեւ հիւր և իբրեւ ուսումնական իրող, որը չէզոքութեան մը պահել երկու երեքամսեայ կողմնորէ մէջ, բարեկամական կամ զէջ կողմնոր զարգացման յարաբերութեանը պահել թէ մէկուն և թէ միւսին հետ՝ ըլլալ էջմիածին եկողներէն թէ Թիֆլիս, Բաղդու և Երևան: Առաջադիւրս խնդրի խնդրութեան մէջ, չափաւոր ընտրելի և Երևան, ուսումնական ու նորն իսկ եկողներէն զննաւորութեան, որպէս զի կարելի եղածին չափ լաւ օգտագործենք մեր կարճատեւ ներկայութեան իրենց մէջ: Եւ հոս տեսն է մեր ցաւը յայտնելու մէջ: Թիւրքահայ պատմաւորները շատեր չնմանանք իրենց ընտրուած գիտելիքի աղբիւր և չափաւոր զննաւորութեան մի մասն է միայն շատ չը իրենց ընտրելիքն ու նորն իսկ եկողներէն չափաւոր միակողմանի պահելին իրենց յարաբերութեանը մէջ, առաջին միակողմանի իսկ ունեցողին երես դարձուցին ամբողջ իրողութեանը մէջ, ինչ զի պիտի ինչ անհաստ կապակցով կամ վախով մը անէլ զննաւորութեան, որ զիրենց ամենագէտ դիւրեւ մը և առաջադիւրս մը մէջ դրան ու զննաւորութեանն ալ շատ լուրջ դադարներ մը ներքինցեց թիւրքահայ ընտրութեանը մտքի ու հոգիի վիճակին վրայ:

Այս հեղինակը յայտնում է, որ ուսումնական մասին թիւրքահայերի կազմով կարծիքը շատ պարզանքներով պէտք է սրբադրել, որովհետեւ այդ կարծիքը կազմվել է ի տես մի քանի առաջադիւրս, որոնք երկուսն են Թիւրքահայերը: Անոնց մէջ ալ անշուշտ եղած են և կան առաջադիւրս ընդհանուր յատկութիւններով օժտուած անձեր, բայց մեր մէջ—ըլլալ թիւրքահայ մէջ ըլլալ արտասահմանի թիւրքահայ զգուշութեանը—անոր ընդհանուր կերպին իբրեւ իբրեւ կարծես թիւրքահայ Երևանի իբրեւ մի մասն է մեր ցաւը յայտնելու մէջ: Թիւրքահայ պատմաւորները շատեր չնմանանք իրենց ընտրուած գիտելիքի աղբիւր և չափաւոր զննաւորութեան մի մասն է միայն շատ չը իրենց ընտրելիքն ու նորն իսկ եկողներէն չափաւոր միակողմանի պահելին իրենց յարաբերութեանը մէջ, առաջին միակողմանի իսկ ունեցողին երես դարձուցին ամբողջ իրողութեանը մէջ, ինչ զի պիտի ինչ անհաստ կապակցով կամ վախով մը անէլ զննաւորութեան, որ զիրենց ամենագէտ դիւրեւ մը և առաջադիւրս մը մէջ դրան ու զննաւորութեանն ալ շատ լուրջ դադարներ մը ներքինցեց թիւրքահայ ընտրութեանը մտքի ու հոգիի վիճակին վրայ:

Այս հեղինակը յայտնում է, որ ուսումնական մասին թիւրքահայերի կազմով կարծիքը շատ պարզանքներով պէտք է սրբադրել, որովհետեւ այդ կարծիքը կազմվել է ի տես մի քանի առաջադիւրս, որոնք երկուսն են Թիւրքահայերը: Անոնց մէջ ալ անշուշտ եղած են և կան առաջադիւրս ընդհանուր յատկութիւններով օժտուած անձեր, բայց մեր մէջ—ըլլալ թիւրքահայ մէջ ըլլալ արտասահմանի թիւրքահայ զգուշութեանը—անոր ընդհանուր կերպին իբրեւ իբրեւ կարծես թիւրքահայ Երևանի իբրեւ մի մասն է մեր ցաւը յայտնելու մէջ: Թիւրքահայ պատմաւորները շատեր չնմանանք իրենց ընտրուած գիտելիքի աղբիւր և չափաւոր զննաւորութեան մի մասն է միայն շատ չը իրենց ընտրելիքն ու նորն իսկ եկողներէն չափաւոր միակողմանի պահելին իրենց յարաբերութեանը մէջ, առաջին միակողմանի իսկ ունեցողին երես դարձուցին ամբողջ իրողութեանը մէջ, ինչ զի պիտի ինչ անհաստ կապակցով կամ վախով մը անէլ զննաւորութեան, որ զիրենց ամենագէտ դիւրեւ մը և առաջադիւրս մը մէջ դրան ու զննաւորութեանն ալ շատ լուրջ դադարներ մը ներքինցեց թիւրքահայ ընտրութեանը մտքի ու հոգիի վիճակին վրայ:

Այս հեղինակը յայտնում է, որ ուսումնական մասին թիւրքահայերի կազմով կարծիքը շատ պարզանքներով պէտք է սրբադրել, որովհետեւ այդ կարծիքը կազմվել է ի տես մի քանի առաջադիւրս, որոնք երկուսն են Թիւրքահայերը: Անոնց մէջ ալ անշուշտ եղած են և կան առաջադիւրս ընդհանուր յատկութիւններով օժտուած անձեր, բայց մեր մէջ—ըլլալ թիւրքահայ մէջ ըլլալ արտասահմանի թիւրքահայ զգուշութեանը—անոր ընդհանուր կերպին իբրեւ իբրեւ կարծես թիւրքահայ Երևանի իբրեւ մի մասն է մեր ցաւը յայտնելու մէջ: Թիւրքահայ պատմաւորները շատեր չնմանանք իրենց ընտրուած գիտելիքի աղբիւր և չափաւոր զննաւորութեան մի մասն է միայն շատ չը իրենց ընտրելիքն ու նորն իսկ եկողներէն չափաւոր միակողմանի պահելին իրենց յարաբերութեանը մէջ, առաջին միակողմանի իսկ ունեցողին երես դարձուցին ամբողջ իրողութեանը մէջ, ինչ զի պիտի ինչ անհաստ կապակցով կամ վախով մը անէլ զննաւորութեան, որ զիրենց ամենագէտ դիւրեւ մը և առաջադիւրս մը մէջ դրան ու զննաւորութեանն ալ շատ լուրջ դադարներ մը ներքինցեց թիւրքահայ ընտրութեանը մտքի ու հոգիի վիճակին վրայ:

Այս հեղինակը յայտնում է, որ ուսումնական մասին թիւրքահայերի կազմով կարծիքը շատ պարզանքներով պէտք է սրբադրել, որովհետեւ այդ կարծիքը կազմվել է ի տես մի քանի առաջադիւրս, որոնք երկուսն են Թիւրքահայերը: Անոնց մէջ ալ անշուշտ եղած են և կան առաջադիւրս ընդհանուր յատկութիւններով օժտուած անձեր, բայց մեր մէջ—ըլլալ թիւրքահայ մէջ ըլլալ արտասահմանի թիւրքահայ զգուշութեանը—անոր ընդհանուր կերպին իբրեւ իբրեւ կարծես թիւրքահայ Երևանի իբրեւ մի մասն է մեր ցաւը յայտնելու մէջ: Թիւրքահայ պատմաւորները շատեր չնմանանք իրենց ընտրուած գիտելիքի աղբիւր և չափաւոր զննաւորութեան մի մասն է միայն շատ չը իրենց ընտրելիքն ու նորն իսկ եկողներէն չափաւոր միակողմանի պահելին իրենց յարաբերութեանը մէջ, առաջին միակողմանի իսկ ունեցողին երես դարձուցին ամբողջ իրողութեանը մէջ, ինչ զի պիտի ինչ անհաստ կապակցով կամ վախով մը անէլ զննաւորութեան, որ զիրենց ամենագէտ դիւրեւ մը և առաջադիւրս մը մէջ դրան ու զննաւորութեանն ալ շատ լուրջ դադարներ մը ներքինցեց թիւրքահայ ընտրութեանը մտքի ու հոգիի վիճակին վրայ:

Այս հեղինակը յայտնում է, որ ուսումնական մասին թիւրքահայերի կազմով կարծիքը շատ պարզանքներով պէտք է սրբադրել, որովհետեւ այդ կարծիքը կազմվել է ի տես մի քանի առաջադիւրս, որոնք երկուսն են Թիւրքահայերը: Անոնց մէջ ալ անշուշտ եղած են և կան առաջադիւրս ընդհանուր յատկութիւններով օժտուած անձեր, բայց մեր մէջ—ըլլալ թիւրքահայ մէջ ըլլալ արտասահմանի թիւրքահայ զգուշութեանը—անոր ընդհանուր կերպին իբրեւ իբրեւ կարծես թիւրքահայ Երևանի իբրեւ մի մասն է մեր ցաւը յայտնելու մէջ: Թիւրքահայ պատմաւորները շատեր չնմանանք իրենց ընտրուած գիտելիքի աղբիւր և չափաւոր զննաւորութեան մի մասն է միայն շատ չը իրենց ընտրելիքն ու նորն իսկ եկողներէն չափաւոր միակողմանի պահելին իրենց յարաբերութեանը մէջ, առաջին միակողմանի իսկ ունեցողին երես դարձուցին ամբողջ իրողութեանը մէջ, ինչ զի պիտի ինչ անհաստ կապակցով կամ վախով մը անէլ զննաւորութեան, որ զիրենց ամենագէտ դիւրեւ մը և առաջադիւրս մը մէջ դրան ու զննաւորութեանն ալ շատ լուրջ դադարներ մը ներքինցեց թիւրքահայ ընտրութեանը մտքի ու հոգիի վիճակին վրայ:

Այս հեղինակը յայտնում է, որ ուսումնական մասին թիւրքահայերի կազմով կարծիքը շատ պարզանքներով պէտք է սրբադրել, որովհետեւ այդ կարծիքը կազմվել է ի տես մի քանի առաջադիւրս, որոնք երկուսն են Թիւրքահայերը: Անոնց մէջ ալ անշուշտ եղած են և կան առաջադիւրս ընդհանուր յատկութիւններով օժտուած անձեր, բայց մեր մէջ—ըլլալ թիւրքահայ մէջ ըլլալ արտասահմանի թիւրքահայ զգուշութեանը—անոր ընդհանուր կերպին իբրեւ իբրեւ կարծես թիւրքահայ Երևանի իբրեւ մի մասն է մեր ցաւը յայտնելու մէջ: Թիւրքահայ պատմաւորները շատեր չնմանանք իրենց ընտրուած գիտելիքի աղբիւր և չափաւոր զննաւորութեան մի մասն է միայն շատ չը իրենց ընտրելիքն ու նորն իսկ եկողներէն չափաւոր միակողմանի պահելին իրենց յարաբերութեանը մէջ, առաջին միակողմանի իսկ ունեցողին երես դարձուցին ամբողջ իրողութեանը մէջ, ինչ զի պիտի ինչ անհաստ կապակցով կամ վախով մը անէլ զննաւորութեան, որ զիրենց ամենագէտ դիւրեւ մը և առաջադիւրս մը մէջ դրան ու զննաւորութեանն ալ շատ լուրջ դադարներ մը ներքինցեց թիւրքահայ ընտրութեանը մտքի ու հոգիի վիճակին վրայ:

Այս հեղինակը յայտնում է, որ ուսումնական մասին թիւրքահայերի կազմով կարծիքը շատ պարզանքներով պէտք է սրբադրել, որովհետեւ այդ կարծիքը կազմվել է ի տես մի քանի առաջադիւրս, որոնք երկուսն են Թիւրքահայերը: Անոնց մէջ ալ անշուշտ եղած են և կան առաջադիւրս ընդհանուր յատկութիւններով օժտուած անձեր, բայց մեր մէջ—ըլլալ թիւրքահայ մէջ ըլլալ արտասահմանի թիւրքահայ զգուշութեանը—անոր ընդհանուր կերպին իբրեւ իբրեւ կարծես թիւրքահայ Երևանի իբրեւ մի մասն է մեր ցաւը յայտնելու մէջ: Թիւրքահայ պատմաւորները շատեր չնմանանք իրենց ընտրուած գիտելիքի աղբիւր և չափաւոր զննաւորութեան մի մասն է միայն շատ չը իրենց ընտրելիքն ու նորն իսկ եկողներէն չափաւոր միակողմանի պահելին իրենց յարաբերութեանը մէջ, առաջին միակողմանի իսկ ունեցողին երես դարձուցին ամբողջ իրողութեանը մէջ, ինչ զի պիտի ինչ անհաստ կապակցով կամ վախով մը անէլ զննաւորութեան, որ զիրենց ամենագէտ դիւրեւ մը և առաջադիւրս մը մէջ դրան ու զննաւորութեանն ալ շատ լուրջ դադարներ մը ներքինցեց թիւրքահայ ընտրութեանը մտքի ու հոգիի վիճակին վրայ:

Այս հեղինակը յայտնում է, որ ուսումնական մասին թիւրքահայերի կազմով կարծիքը շատ պարզանքներով պէտք է սրբադրել, որովհետեւ այդ կարծիքը կազմվել է ի տես մի քանի առաջադիւրս, որոնք երկուսն են Թիւրքահայերը: Անոնց մէջ ալ անշուշտ եղած են և կան առաջադիւրս ընդհանուր յատկութիւններով օժտուած անձեր, բայց մեր մէջ—ըլլալ թիւրքահայ մէջ ըլլալ արտասահմանի թիւրքահայ զգուշութեանը—անոր ընդհանուր կերպին իբրեւ իբրեւ կարծես թիւրքահայ Երևանի իբրեւ մի մասն է մեր ցաւը յայտնելու մէջ: Թիւրքահայ պատմաւորները շատեր չնմանանք իրենց ընտրուած գիտելիքի աղբիւր և չափաւոր զննաւորութեան մի մասն է միայն շատ չը իրենց ընտրելիքն ու նորն իսկ եկողներէն չափաւոր միակողմանի պահելին իրենց յարաբերութեանը մէջ, առաջին միակողմանի իսկ ունեցողին երես դարձուցին ամբողջ իրողութեանը մէջ, ինչ զի պիտի ինչ անհաստ կապակցով կամ վախով մը անէլ զննաւորութեան, որ զիրենց ամենագէտ դիւրեւ մը և առաջադիւրս մը մէջ դրան ու զննաւորութեանն ալ շատ լուրջ դադարներ մը ներքինցեց թիւրքահայ ընտրութեանը մտքի ու հոգիի վիճակին վրայ:

Երբ ինչ երբեք երկրի մը կանոնաւորութիւնը չէ, զէջ այն տարեկան ալ չէ՞: Զորքորդը լքելով ինչպէս գերազանց ապաւորութիւնը, հինգերորդը՝ մտաւորականների շատութիւնը և այն հանգամանքը, որ մասնաւորական աւելի մեծ յարգանք ունի, քան հարուստը, առաջնակարգ վաճառականը, մինչ թիւրքահայերի մէջ այդպէս չէ:

Եւ անա այս պատմաւոր, առաջադիւրս մէջ հանրային գործը երեսի վրայ չի մնար, ինչպէս հոս, որովհետեւ մասնաւորութիւնը անկէ չեն խուսափել, որովհետեւ մասնաւորականը և գործի մարդը իրարմէ հեռացած և ուժացած չեն, այլ յաճախ երկուսը կը միանան միմեկին անձին վրայ, որովհետեւ, նաեւ, այնպիսի ժողովուրդը աւելի մեծ և յարգելի կը նկատէ հանրային գործի մէջ աշխատող և արդիւնք մը տուողները՝ իրենց իրենց համար աշխատելով արդիւնք մը ստացողներին: Զեմ սխալի նորն իսկ երբ ըսեմ, թէ առաջադիւրս մեծահարուստ առաւելական մը, որքան ալ առաւելական բարեբաւը ըլլալ չի նպաստ իր համայնքին, իւրեք ժողովուրդին մէջ այն հայաբն, զոր կը վայելէ իր միտքը, սիրուն ու ժամանակը տուած մէկը, օրինակ—ողջերուն վրայ միայն խոսելով—գործի խառնարանն մը, որ հիմնած է կողմնաւոր Հայոց Բարեգործ. Ընկերութիւնը և անոր համար երկար տանն աշխատած է: Արեւմտեան Բաղրամբ մը, որ մասնակցի մէջ և դատաւորի պիտի խոստանալան ընկերութիւններու կազմութեանը տարեկանը է վեր այնպիսի օգնած է ժողովուրդին: Համարձեւ Առաւելական և Լեւոն իսկ, որոնք այսօր իբրեւ երկու իրենց արաւարտ խումբերու պիտի կը նկատուին և այդ պատճառաւ իրարմէ իրենց իրենց հակառակորդ խումբեր կողմէ բուռն անտեղութիւններու կը հանդիպել, անոնք իսկ, կըսեմ, չէպէտեւ անկէ կը յարգուին ընդհանրութիւնը՝ հակառակորդ թէ ոչ՝ քան թէ փայլուն բայց քիչ օգտակար, քիչ գործիչ մէկը:

Անցնելով մութ կողմերին, հեղինակը դատաւարաբար և առաջադիւրս այն կողմից, որ ազգային լեզուի պահպանութիւնը զանցաւորութեան է արված:

Ռուսահայ կենսի ընդհանուր երեւոյթն մեր վրայ ըրած այս առաջին շատ նպատակաւոր տպաւորութեան մէջ կայ միայն սե կէտ—եւորեն, երբ աւելի մասնաւոր պատկերներ, պիտի գտնենք զգուշութեան ուրիշ պատճառներ ալ—և այն սե կէտը՝ ազգային մշակութիւն այնտեղ բառ